

Οι μικροί αρχαιολόγοι της Ξάνθης

... για Δημοτικά Σχολεία

Φάκελος για Εκπαιδευτικούς: «Ξενάγηση: η Παλιά Ξάνθη
Τότε και Τώρα»

Νατάσα Μιχαηλίδου
αρχαιολόγος-μουσειολόγος-ξεναγός, MA

σε συνεργασία
με τον φορέα:

Ξάνθη, Ιούλιος 2022

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικά	2
2. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού	3
3. Πρακτικές πληροφορίες	4
4. Δραστηριότητες πριν από την εκπαιδευτική ξενάγηση	6
5. Τι γίνεται κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής ξενάγησης	9
6. Δραστηριότητες μετά από την εκπαιδευτική ξενάγηση	10
7. Σχέση με μαθήματα Δημοτικού Σχολείου	13
8. Αξιολόγηση	15
9. Ενδεικτική Βιβλιογραφία	16

1. Εισαγωγικά

Ο Φάκελος αυτός περιέχει ενημερωτικό και βοηθητικό συνοδευτικό υλικό για τους «μικρούς αρχαιολόγους της Θράκης» και συγκεκριμένα για την εκπαιδευτική ξενάγηση «**Η παλιά Ξάνθη τότε και τώρα**».

Οι «μικροί αρχαιολόγοι» αποτελούν ένα σύνολο προγραμμάτων και ξεναγήσεων **αναγνωρισμένο** από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής του Υπουργείου Παιδείας. Παρουσιάζονται στα σχολεία από το 2011 από εξειδικευμένη αρχαιολόγο-μουσειολόγο-ξεναγό (με επίσημη άδεια για ξεναγήσεις από το Υπουργείο Τουρισμού). Πραγματοποιούνται ως **εκπαιδευτικό πρόγραμμα** σε συνεργασία με το **Ίδρυμα Θρακικής Τέχνης και Παράδοσης** και **στην τάξη κατόπιν πρόσκλησης** ή ως αυτόνομες **ξεναγήσεις** σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία.

Στους «μικρούς αρχαιολόγους της Θράκης» έχουν συμμετάσχει πάνω από **7.000 μαθητές**. Οι δράσεις αυτές έρχονται να ενισχύσουν το εκπαιδευτικό έργο του σχολείου, τη μάθηση μέσω ψυχαγωγικών πολιτιστικών δραστηριοτήτων και την προβολή της τοπικής ιστορίας και των μνημείων.

Κατά τη σχολική χρονιά 2022-23 «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» περιλαμβάνουν τα **εκπαιδευτικά προγράμματα** και τις **ξεναγήσεις** που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα 1 και πραγματοποιούνται με την υποστήριξη της **Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού**.

	ΤΙΤΛΟΣ	ΘΕΜΑ	ΤΑΞΗ	ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΑ ΠΑΙΔΙ
Εκπαιδευτικά Προγράμματα				
1.	Η ανασκαφή των μικρών αρχαιολόγων	Αρχαιολογία και αρχαία μνημεία της Θράκης	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
2.	Κυνήγι θησαυρού στην Καπναποθήκη Π	Ο καπνός στην Ξάνθη και η Καπναποθήκη Π	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
3.	Τα παραμύθια του Καραγκιόζη	Η τέχνη του ελληνικού λαϊκού θεάτρου σκιών	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
4.	Η ζωή της σκιάς	Θεατρικά παιχνίδια με σκιές και αφήγηση μύθων	Νηπιαγωγεία, Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
5.	Αφήγηση μύθων και παραμυθιών	Μύθοι Αισώπου και λαϊκά παραμύθια από την Ελλάδα και τον κόσμο	Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
6.	Ένας σκόρος στο Λύκειον των Ελληνίδων Ξάνθης	Το αρχοντικό Χασιρτζόγλου και το Λύκειον των Ελληνίδων Ξάνθης	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
Εκπαιδευτικές Ξεναγήσεις				
7.	Παραμυθο-ξεναγηση στα αρχαία Άβδηρα	Το Αρχαιολογικό Μουσείο και η αρχαία πόλη των Αβδήρων	Δημοτικά (Α'-Στ')	2 €
8.	Παραμυθο-ξεναγηση στο χάνι Αβέρωφ	Τα χάνια και το ιστορικό κέντρο της Ξάνθης	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
9.	Η παλιά Ξάνθη τότε και τώρα	Παλιά πόλη της Ξάνθης: άνθρωποι, κτίρια και περιβάλλον	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €
10.	Από τον Δανιέλ στον Χατζιδάκι	Το αρχοντικό Δανιέλ και ο Μάνος Χατζιδάκις στην παλιά Ξάνθη	Δημοτικά (Γ'-Στ')	2 €

Πίνακας 1: «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» με τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τις ξεναγήσεις που περιλαμβάνουν.

2. Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού

Η Ακαδημία Ποίησης και Παραμυθιού είναι ένας φορέας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με έδρα τη Βαμβακού Λακωνίας. Δημιουργήθηκε το 2014 από το «Όναρ-μέσω τέχνης για το άρρωστο παιδί» (<http://pf-academy.gr/>).

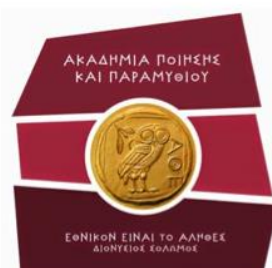
Το Όναρ, ΜΚΟ, μετά από δεκατέσσερα χρόνια συστηματικής εργασίας στα Πανεπιστημιακά Νοσοκομεία της χώρας, στα ειδικά σχολεία, στα Ε.Ε.Ε.Κ και στα κέντρα πολιτών με αναπηρία, διαπίστωσε ότι το ελληνικό παραδοσιακό παραμύθι αποτελεί το κυριότερο εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών, γονιών, ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού για την ενδυνάμωση των παιδιών, την κοινωνικοποίηση παιδιών με αναπηρία και την ψυχοπνευματική τους ανάπτυξη, αλλά αποτελεί παράλληλα και μέσον διδασκαλίας. Το Όναρ δημιούργησε το 2010 το τριμηνιαίο **Περιοδικό «Το παραμύθι»** το οποίο διανέμεται δωρεάν σε Νοσοκομεία και Ειδικά Σχολεία, ενώ διατίθεται συνδρομητικά.

Η Ακαδημία ιδρύθηκε το 2014 στην Αθήνα αλλά από το Νοέμβριο του 2017 έκανε το μεγάλο βήμα και δημιούργησε στη **Βαμβακού Λακωνίας** το «Διδασκαλείο» της! Εκεί βρέθηκε ο χώρος που θα στεγάσει τις δράσεις της Ακαδημίας ώστε να γίνει τα επόμενα χρόνια πραγματικότητα ένα μεγάλο όραμα σε αυτό το σχεδόν εγκαταλελειμμένο, ορεινό χωριό της χώρας: Τη δημιουργία του «χωριού των παραμυθιών». Προς τον σκοπό αυτό οργάνωσε μεταξύ άλλων ετήσια βιωματικά επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Λακωνίας, με θέμα «Γραφή και Αφήγηση του Παραμυθιού». Κατακλείδα των σεμιναρίων υπήρξε το 1^ο Παλλακωνικό Φεστιβάλ Παραμυθιού στις 26 και 27 Μαΐου 2018.

Η Ακαδημία έχει **σκοπό** την μελέτη, την παραγωγή και την διδασκαλία ποίησης και παραμυθιού στην νέα κοινωνική πραγματικότητα που συνεχώς διαμορφώνεται και απαξιώνει τις μορφές αυτές του γραπτού και προφορικού λόγου. Στόχος είναι η βελτίωση του εκπαιδευτικού, παιδαγωγικού και θεραπευτικού έργου και η προσέγγιση των νέων. Απαραίτητη είναι, επίσης, η ανάδειξη της κλασικής παιδείας και του λαϊκού παραδοσιακού πολιτισμού στον ποιητικό και προφορικό λόγο. Η οργάνωση και δράση προγραμμάτων με αντικείμενο την κατάρτιση και εκπαίδευση παιδιών, εφήβων και ενηλίκων σε ζητήματα κοινωνικού, παιδαγωγικού μα και ψυχολογικού ενδιαφέροντος μέσω της ποίησης και του παραμυθιού είναι βασική προτεραιότητα. Μέγα ζητούμενο είναι η προαγωγή και διάδοση της ελληνικής γλώσσας και γραμματείας και η λειτουργία των αξιών που προκύπτουν από αυτήν.

Στην Ακαδημία **διδάσκονται για ενήλικες:**

- Γραφή Παραμυθιών
  - Αφήγηση
  - Λαογραφία
  - Στίχος
  - Ποίηση
  - Μελοποίηση
  - Μουσικό παραμύθι
  - Θεατρική γραφή και παραμύθι
- και για παιδιά:**
- Αφήγηση
  - Γραφή παραμυθιών
  - Στίχος
- Μελοποίηση.

Εικόνα 1: Το λογότυπο της Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού.

Εικόνα 2: Το Διδασκαλείο της Ακαδημίας Ποίησης και Παραμυθιού.

3. Πρακτικές πληροφορίες

Ο παρών Φάκελος για Εκπαιδευτικούς **συνοδεύει** την εκπαιδευτική ξενάγηση με τίτλο «Η παλιά Ξάνθη τότε και τώρα». Ο κάθε Φάκελος **περιέχει**:

1. βασικές πληροφορίες για την κάθε **θεματική**,
2. προτεινόμενες **δράσεις** για χρήση **πριν** και **μετά** την ξενάγηση,
3. **πρακτικές πληροφορίες** για τη συμμετοχή των μαθητών στους μικρούς αρχαιολόγους,
4. παραπομπή για την **αξιολόγηση** της ξενάγησης και
5. **παραρτήματα** με συμπληρωματικές πληροφορίες για την κάθε θεματική.

Οι Φάκελοι είναι διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα www.guideintrace.com (ενότητα «Προτάσεις για σχολεία»).

3.1. Συμμετέχοντες και κόστος

Την εκπαιδευτική ξενάγηση μπορεί να την παρακολουθήσει κάθε φορά **1 σχολική τάξη** (ως 30 άτομα). Το κόστος συμμετοχής για κάθε παιδί είναι **2 ευρώ**.

Για να συμμετάσχει μια σχολική τάξη στην εκπαιδευτική ξενάγηση, πρέπει να προηγηθεί **συνεννόηση** με την υπεύθυνη στα τηλέφωνα 6976 478073 και 25410 91973.

Η **παρουσία** και συμμετοχή των **Εκπαιδευτικών** κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής ξενάγησης κρίνεται απαραίτητη και θεμιτή για την καλύτερη και ομαλή υλοποίησή της! Παρακαλείται ο/η υπεύθυνος/η Εκπαιδευτικός να ενημερώσει την εμπψυχώτρια για **οποιοδήποτε θέμα σχετικό με τους μαθητές** που είναι απαραίτητο να γνωρίζει για την ομαλότερη διεξαγωγή της ξενάγησης (π.χ. δυσλεξία, νοητική υστέρηση, υπερκινητική συμπεριφορά κτλ.)!

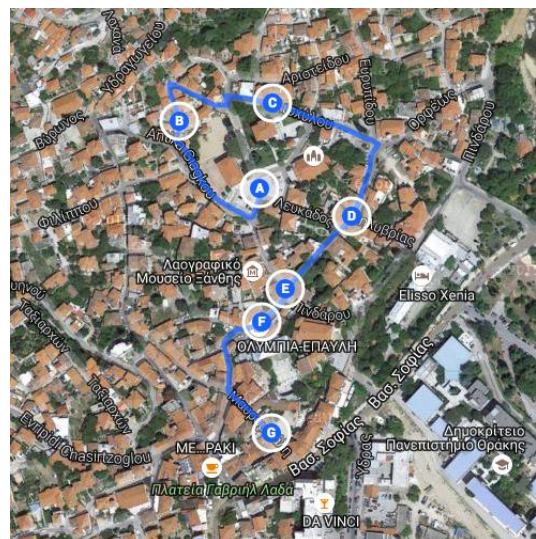
3.2. Χώρος υλοποίησης

Ο χώρος υλοποίησης της ξενάγησης είναι η παλιά πόλη της Ξάνθης (Εικόνες 3-4).

Η έναρξη του περιπάτου μας γίνεται στην πλατεία Μητροπόλεως και, μετά από μερικές δράσεις εκεί, συνεχίζουμε στην υπόλοιπη παλιά πόλη.

Καθώς στους δρόμους της παλιάς Ξάνθης κινούνται αυτοκίνητα, θέλει προσοχή καθώς θα ξεναγούμαστε.

Εικόνα 3: Χάρτης της παλιάς Ξάνθης με τη διαδρομή της ξενάγησης.

Εικόνα 4: Η πλατεία Μητροπόλεως, τόπος έναρξης της ξενάγησης.

3.3.Χρόνος υλοποίησης

Η εκπαιδευτική ξενάγηση διαρκεί **περίπου 1,5 ώρα** και πραγματοποιείται **καθημερινά** σε **2 κύκλους**.

Α' κύκλος	9.30 – 11.00 π.μ.
Β' κύκλος	11.30 π.μ. – 1.00 μ.μ.

3.4.Στόχοι και φιλοσοφία

Μέσα από την αποσαφήνιση των στόχων του προγράμματος «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» γίνεται κατανοητή και η γενικότερη φιλοσοφία του, που βασίζεται στη **βιωματική** και **συνεργατική** μάθηση μέσα από ποικίλες δράσεις με έμφαση στη χρήση του παραμυθιού ως μέσου προσέγγισης του πολιτισμού και της ιστορίας. Οι στόχοι, λοιπόν, συνολικά του προγράμματος «Οι μικροί αρχαιολόγοι της Θράκης» και της ξενάγησης στην παλιά Ξάνθη που υλοποιείται είναι:

1. να αποτελέσει η συμμετοχή στην ξενάγηση μια πλούσια σε **ερεθίσματα** εναλλακτική προσέγγιση στη γνώση, στον πολιτισμό και στην ψυχαγωγία,
2. να **προσεγγίσουν** τα παιδιά την έννοια του **παρελθόντος** μέσα από αναγωγές σε δικές τους εμπειρίες και σχετικές, απλές αλλά εποικοδομητικές δραστηριότητες,
3. να **συνεργαστούν** με ομαδικό πνεύμα και να προσεγγίσουν την έννοια μιας διατηρητέας πόλης από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα,
4. να **ανακαλύψουν** και να **ερμηνεύσουν** μέσα από παιχνίδια και θεατρικές δράσεις την παλιά πόλη της Ξάνθης, τους ανθρώπους και τα έργα τους,
5. να **εκφραστούν** με ποικίλα μέσα και να εμπεδώσουν με το δικό τους τρόπο τη **θέση** της παλιάς Ξάνθης στη σύγχρονη κοινωνία,
6. να δουν μέσα από την παλιά Ξάνθη τον **πολυπολιτισμικό** χαρακτήρα της περιοχής που είναι υπαρκτός ως σήμερα και, τέλος,
7. να καλλιεργηθεί μια θετική αντιμετώπιση προς την **τοπική ιστορία** και τα **μνημεία** πολιτισμού της Ξάνθης και της Θράκης γενικότερα.

4. Δραστηριότητες πριν από την εκπαιδευτική ξενάγηση

Είναι θεμιτό **πριν** από τη συμμετοχή στην εκπαιδευτική ξενάγηση «Η παλιά Ξάνθη τότε και τώρα» να γίνει κάποιου είδους προεργασία με τα παιδιά στην τάξη, ώστε η επίσκεψη να έχει όσο το δυνατόν εντονότερα και θετικότερα αποτελέσματα για τα παιδιά αλλά και τη μαθησιακή διαδικασία στο Δημοτικό Σχολείο.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται οι παρακάτω δραστηριότητες, για να πραγματοποιηθούν πριν από την επίσκεψη στην παλιά πόλη. Οι δραστηριότητες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν όλες με τη σειρά ή μεμονωμένα και βασίζονται στο **Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών** του Δημοτικού Σχολείου. Μπορούν, βέβαια, να αναπτυχθούν περισσότερο ή λιγότερο ανάλογα με τις ανάγκες του/της Εκπαιδευτικού και να προσαρμοστούν στην κάθε τάξη.

α/ α	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Σχέση με Μάθημα
1	ΠΑΡΕΛΘΟΝ: Τα παιδιά θυμούνται, καταγράφουν, ζωγραφίζουν, δραματοποιούν μια σκηνή που θυμούνται από το παρελθόν τους. Εύρεση παλιών, ασπρόμαυρων φωτογραφιών (δικών τους ή άλλων, με σημαντικά τοπικά κτίρια, π.χ. το Ρολόι της Ξάνθης) ή προσωπικών αντικειμένων. Συζήτηση για το παρελθόν, την παιδική ηλικία των γονιών, παππούδων τους, για το απώτερο παρελθόν της πόλης τους, τι ξέρουν για αυτό. Συζήτηση για τη χρησιμότητα του να θυμόμαστε τις εμπειρίες μας από το παρελθόν. Αναγωγή από το ειδικό (προσωπική εμπειρία) στο γενικό (τις επιστήμες της τοπικής ιστορίας).	Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά Μελέτη Περιβάλλοντος Θεατρική αγωγή
2	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΟΛΗΣ / ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ: Τα παιδιά συζητούν για το τι μπορεί να είναι ένα ιστορικό κέντρο πόλης, τι σημαίνουν οι φράσεις, τι περιλαμβάνουν. Συζητούν ακόμα για τις φράσεις «σύγχρονη πόλη», «παλιά πόλη» και τι σημαίνουν. Συζητούν γενικά για το τι περιλαμβάνει μια πόλη (είδη κτιρίων, φυσικό περιβάλλον, ελεύθεροι χώροι κτλ.), σε αντίθεση προς ένα χωριό. Οι μαθητές συζητούν για τυχόν επισκέψεις τους με την τάξη ή την οικογένειά τους σε ιστορικά κέντρα πόλεων ή παλιές πόλεις, τι τους άρεσε, τι όχι και κάτι που θυμούνται. Βρίσκουν φωτογραφίες τέτοιων χώρων (π.χ. ιστορικό κέντρο Αθήνας, Ρόδου, Άνω πόλη Θεσσαλονίκης), βρίσκουν πληροφορίες για αυτά, ξεφυλλίζουν σχετικούς οδηγούς. Φαντάζονται, ζωγραφίζουν ή δραματοποιούν πώς θα είναι μια σύγχρονη πόλη μετά από πολλά χρόνια, όταν θα μετατραπεί ίσως και αυτή σε... παλιά πόλη! Παίρνουν το ρόλο αρχαιολόγων, ιστορικών, αρχιτεκτόνων, ξεναγών και επισκεπτών που βρίσκονται εκεί για κάποιον λόγο και παίζουν θεατρικό παιχνίδι.	Γλώσσα Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος Θεατρική Αγωγή
3	ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΥΛΙΚΩΝ: Βάφουμε με φυτικά χρώματα ένα κομμάτι πέτρας, ένα σύρμα, ένα κομμάτι πηλού και το θάβουμε ή το αφήνουμε εκτεθειμένο	Φυσικά Μελέτη

	<p>στα καιρικά φαινόμενα. Τα αφήνουμε περ. 2 μήνες ή παραπάνω, τα ξαναβρίσκουμε, για να δούμε τις επιπτώσεις των καιρικών φαινομένων ή του εδάφους στη διατήρησή τους. Σκεφτόμαστε τι τα επηρέασε και τα κατατάσσουμε ανάλογα με την κατάστασή τους. Γινόμαστε εμείς τα αντικείμενα αυτά και αφηγούμαστε το πώς πέρασαν μέσα στο χώμα ή εκτεθειμένα στις διάφορες καιρικές συνθήκες.</p> <p>Παίζουμε ένα σχετικό θεατρικό παιχνίδι: ένα παιδί παριστάνει ακίνητο, όρθιο ένα κτίριο που κτίστηκε το 1880. Τα υπόλοιπα παιδιά σε ομάδες έρχονται και μένουν ή δουλεύουν για κάποιο διάστημα στο κτίριο αυτό. Για κάποιο λόγο που επιλέγουν τα παιδιά φεύγουν από το κτίριο και έρχεται άλλη ομάδα παιδιών. Το κτίριο «βλέπει», λοιπόν, με το πέρασμα των χρόνων διάφορες ομάδες ανθρώπων να κατοικούν ή να δουλεύουν σε αυτό, με διαφορετικά χαρακτηριστικά, όνειρα, προτιμήσεις κτλ., οι οποίες μάλιστα επιφέρουν αλλαγές στο κτίριο εξωτερικά ή εσωτερικά. Οι ομάδες το παριστάνουν αυτό αλλάζοντας θέση στη στάση των χεριών και των ποδιών του παιδιού που κάνει το κτίριο. Στο τέλος το παιδί-κτίριο αφηγείται όλα τα στάδια της ιστορίας του και τις αλλαγές που υπέστη από κάθε ένοικό του.</p>	Περιβάλλοντος Γεωγραφία Μαθηματικά Θεατρική Αγωγή Μουσική
4	<p>ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες. Η κάθε μία παίρνει μια φωτογραφία, ένα σχέδιο από ένα μνημείο ή αρχαιολογικό χώρο της περιοχής (π.χ. ένα κτίριο της παλιάς πόλης ή τμήμα του τείχους της Ακρόπολης της Βυζαντινής Ξάνθειας). Όλοι μαζί προσπαθούν να καταλάβουν τι δείχνει η φωτογραφία και φτιάχνουν μια απλή ιστορία περιλαμβάνοντας στοιχεία π.χ. το πώς ήταν παλιά το μνημείο, ποιος και πώς το έφτιαξε, γιατί είναι σε αυτήν την κατάσταση κτλ. Η ιστορία καταγράφεται και τα παιδιά τη δραματοποιούν, την αφηγούνται με τη συνοδεία μουσικής ή με απλά αυτοσχέδια όργανα, την εικονογραφούν σαν κόμικ. Στη συνέχεια βρίσκουν και διαβάζουν ιστορικά στοιχεία για το μνημείο και τα παρουσιάζουν στους συμμαθητές τους.</p>	Θεατρική Αγωγή Μουσική Εικαστικά Ιστορία
5	<p>ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ ΞΑΝΘΗΣ: Τα παιδιά γράφουν τη γνώμη τους για το τι είναι η παλιά πόλη της Ξάνθης, τι περιλαμβάνει. Παίζουν λεκτικά παιχνίδια με τις φράσεις «παλιά πόλη» ή «παλιά Ξάνθη», τις λένε γρήγορα, αργά, λυπημένα, θυμωμένα κτλ., βρίσκουν ομοιοκαταληξίες, γράφουν τις φράσεις με τα σώματά τους. Βρίσκουν στο διαδίκτυο φωτογραφίες από την παλιά πόλη. Διαβάζουν πληροφορίες για αυτήν, τοποθετούν φωτογραφίες από γνωστά κτίρια σε χάρτη. Παρατηρούν τι είδους κτίρια περιλαμβάνει σήμερα και τι υπήρχε παλιότερα, ερευνούν στη δημοτική βιβλιοθήκη για σχετικά στοιχεία. Βρίσκουν στοιχεία για φημισμένους και όχι τόσο γνωστούς ανθρώπους του παρελθόντος που ζούσαν στην παλιά Ξάνθη. Μιλούν για εμπειρίες τους από επισκέψεις στην παλιά πόλη. Φτιάχνουν αντίγραφο ενός κτιρίου της παλιάς πόλης που επιλέγουν από πηλό, πλαστελίνη ή ανακυκλώσιμα υλικά. Αντιγράφουν ζωγραφίζοντας μια φωτογραφία ενός γνωστού παλιού κατοίκου της παλιάς πόλης (π.χ. Θεόδ. Ζαλάχα). Γράφουν ένα ποιηματάκι με ρίμα για την παλιά πόλη, το μελοποιούν και το χορογραφούν. Δραματοποιούν μια σκηνή που πιστεύουν ότι θα διαδραματιζόταν στην καθημερινότητα της παλιάς πόλης πριν από 100 χρόνια, βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές με μια σύγχρονη.</p>	Γλώσσα Μαθηματικά Ιστορία Γεωγραφία Εικαστικά Θεατρική Αγωγή Μουσική

6	ΑΝΘΡΩΠΟΙ: Τα παιδιά διατυπώνουν τις απόψεις τους για το ποιοι ζούσαν στην παλιά πόλη της Ξάνθης πριν από 50, 100 ή 200 χρόνια. Πώς ζούσαν αυτοί οι άνθρωποι, σε τι διέφεραν και σε τι έμοιαζαν με εμάς; Βρίσκουν σε έναν χάρτη ονόματα παλιών Ξανθιωτών σε ονόματα δρόμων της παλιάς πόλης, μελετούν το βιβλίο «Οδοί και τοπωνύμια της Ξάνθης», επιλέγουν μια προσωπικότητα και αναζητούν στοιχεία για τη ζωή της. Δραματοποιούν στην τάξη επεισόδια από τη ζωή και το έργο τους. Βρίσκουν πληροφορίες για πολιτικούς, καλλιτέχνες κ.ά. που έζησαν ή/και έδρασαν στην παλιά Ξάνθη και επισκέπτονται κτίρια που σχετίζονται με αυτούς (π.χ. μουσικός Μάνος Χατζιδάκις – Αρχοντικό Δανιέλ, ζωγράφος Χρήστος Παυλίδης – Δημοτική Πινακοθήκη, δήμαρχος Γεώργιος Μαυρομιχάλης – οδός, αρχοντικό και βρύση Μαυρομιχάλη κ.ά.).	Γλώσσα Ιστορία Γεωγραφία Θεατρική αγωγή
7	ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ: Τα παιδιά πριν έρθουν στην παλιά πόλη για την εκπαιδευτική ξενάγηση συζητούν για το πού θα πάνε, γράφουν τι περιμένουν να κάνουν εκεί, τι θέλουν να μάθουν, να κάνουν κτλ. Τα παιδιά μπορούν να ζωγραφίσουν ή να παρουσιάσουν με παντομίμα κάτι σχετικό με αυτό που πιστεύουν ότι θα γίνει στην εκπαιδευτική ξενάγηση. Τα παιδιά συγκρίνουν όλα αυτά με άλλα αντίστοιχα μετά την ξενάγηση.	Γλώσσα

5. Τι γίνεται κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής ξενάγησης

Η ξενάγηση στην «παλιά Ξάνθη τότε και τώρα» έχει διάρκεια 1,5 περ. ώρα και την ακόλουθη δομή:

	Στάδιο εκπαιδευτικής ξενάγησης	Διάρκεια
A	Καλωσόρισμα τάξης, τοποθέτησή μας στον χώρο και εξοικείωση με αυτόν. Εισαγωγική συζήτηση για το πού βρισκόμαστε και το τι πιστεύουν ότι είναι η παλιά πόλη της Ξάνθης.	5'
B	ΟΜΑΔΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ: Χωρισμός σε 4 ομάδες (Μάστορες, Καπνέμποροι, Καπνεργάτες, Μαγαζάτορες) και ανάληψη εργασιών που πρέπει να φέρουν σε πέρας. Μέσω αυτών τα παιδιά παρατηρούν την παλιά πόλη, πώς και πού είναι χτισμένη, τη σημερινή της κατάσταση, τα σπίτια, τα καταστήματα και τα άλλα κτίρια που είχε, τους ανθρώπους που κινούνταν εκεί άλλοτε και σήμερα. Γίνεται αναφορά στη δομή της παλιάς πόλης και στον πληθυσμό της στα τέλη του 19ου αιώνα.	10'
Γ	ΞΕΝΑΓΗΣΗ: Περιήγηση στην παλιά πόλη με σταθμούς σε κτίρια όπου τα παιδιά ξεναγούνται, αναλαμβάνουν εργασίες που πρέπει να φέρουν σε πέρας και συμμετέχουν σε διάφορα θεατρικά παιχνίδια ανάλογα με το θέμα που μας απασχολεί σε κάθε στάση.	70'
Δ	Σύντομη συζήτηση/ αξιολόγηση και καταγραφή των παρατηρήσεων των μαθητών.	5'
Σύνολο		90'

6. Δραστηριότητες μετά από την εκπαιδευτική ξενάγηση

Αν υπάρχει δυνατότητα χρόνου και διάθεση από τον/την Εκπαιδευτικό μπορεί να συνεχιστεί η ενασχόληση με τη θεματική και **μετά** το πέρας της ξενάγησης.

Δίνεται έτσι η ευκαιρία στα παιδιά να **εμπεδώσουν** καλύτερα τα όσα έγιναν κατά τη διάρκεια της ξενάγησης, να ρωτήσουν τυχόν **απορίες** που προέκυψαν αργότερα, να διατυπώσουν **σκέψεις** τους για το τι τους άρεσε, τι όχι, τι τους έκανε **εντύπωση**, να ασχοληθούν εκτενέστερα με κάτι που τους τράβηξε ιδιαίτερα το **ενδιαφέρον**, να εκφραστούν σχετικά, να **εφαρμόσουν** τα θετικά της εμπειρίας που είχαν και σε άλλους τομείς και μαθήματα κτλ.

Παρακάτω ακολουθούν μερικές μόνο προτάσεις για δραστηριότητες και παιχνίδια που βασίζονται σε όσα λαμβάνουν χώρα στην ίδια την εκπαιδευτική ξενάγηση αλλά και σε ενότητες μαθημάτων του Δημοτικού. Πολύ περισσότερες δραστηριότητες μπορούν να προκύψουν από τη φαντασία και την εμπειρία σας με τα παιδιά στην τάξη σας!

α/ α	Προτεινόμενη δραστηριότητα	Σχέση με μάθημα
1	ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ: Τα παιδιά καταγράφουν τις εντυπώσεις τους για την εκπαιδευτική ξενάγηση: τι είναι τελικά μια παλιά πόλη, ποια είναι η σχέση της με μας και τον τόπο μας, πώς σας φάνηκε η ξενάγηση, τι θυμάστε, τι σας έκανε εντύπωση, τι θα ρωτούσατε τώρα την ξεναγό; Κρατήστε σημειώσεις, κάντε μια ομαδική ζωγραφιά για την επίσκεψή σας στην παλιά Ξάνθη. Προσπαθήστε να θυμηθείτε τις στάσεις που έγιναν στην ξενάγηση. Φτιάξτε με ρίμα και μελοποιήστε ένα μικρό ποιηματάκι για την παλιά πόλη. Δείτε στον υπολογιστή τις φωτογραφίες από την ξενάγηση που τυχόν τραβήξατε, θυμηθείτε και συζητήστε για το τι γινόταν σε εκείνο το στάδιο της ξενάγησης. Κάντε κόμικ με τα διάφορα στάδια. Συγκρίνετε τις αρχικές προσδοκίες των παιδιών με τις τελικές απόψεις.	Γλώσσα Εικαστικά Μουσική Ιστορία Μελέτη Περιβάλλοντος
2	ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΡΟΛΩΝ - ΤΟΠΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: Παίξτε παιχνίδι ρόλων χρησιμοποιώντας αυτούς που ανέλαβαν τα παιδιά στην ξενάγηση: καπνεργάτες, μάστορες, καπνέμποροι, μαγαζάτορες. Λέμε στο κάθε παιδί στο αυτί έναν ρόλο και αυτό τον αναπαριστά με παντομίμα ή με κινήσεις και λόγια. Τα παιδιά θυμούνται και παίζουν το παιχνίδι παγωμένης εικόνας από την ξενάγηση. Θυμούνται τις καταστάσεις που υποδήθηκαν και συζητούν γιατί το αναπαράστησαν έτσι, τι μπορεί να συνέβαινε ακριβώς πριν και τι ακριβώς μετά. Παίξτε αντίστοιχο παιχνίδι ρόλων με μια μέρα των παιδιών σε μια πόλη του μέλλοντος.	Γλώσσα Θεατρική Αγωγή Φυσικά Μελέτη Περιβάλλοντος
3	ΔΙΑΔΡΟΜΗ: Ζωγραφίστε ή φτιάξτε μια απλοποιημένη μακέτα από την παλιά πόλη με τουβλάκια ή ανακυκλώσιμα υλικά. Κάντε κάτι αντίστοιχο για την πλατεία Μητροπόλεως ή όποιο άλλο μνημείο θέλετε από όσα επισκεφτήκατε. Βρείτε φωτογραφίες από τα κτίρια αυτά όπως ήταν παλιότερα (π.χ. στην ομάδα στο facebook Παλιές φωτογραφίες της Ξάνθης), δείτε τι σώζεται σήμερα και πώς ήταν παλιότερα. Ζωγραφίστε με κεραμίδια στην αυλή του σχολείου τους δρόμους στο κέντρο της παλιάς πόλης και βάλτε χαρτόκουτα για να παραστήσετε τα κτίρια, κολλώντας	Εικαστικά Ιστορία Γλώσσα ΤΠΕ

	<p>πάνω τους μια παλιά φωτογραφία τους. Ξεναγήστε εκεί τους συμμαθητές σας σε μια διαδρομή με κτίρια νεοκλασικά, παραδοσιακά ή εκλεκτικιστικά, παρουσιάστε στοιχεία για την ιστορία των ανθρώπων που πέρασαν από εκεί. Φτιάξτε ένα παιχνίδι θησαυρού για τις υπόλοιπες τάξεις σε αυτό το αντίγραφο της παλιάς πόλης. Φτιάξτε μια περιήγηση στην ιστοσελίδα www.67100.gr με την τρισδιάστατη αναπαράσταση τμήματος της παλιάς Ξάνθης.</p>	
4	<p>ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Επιλέξτε ένα θέμα τοπικής ιστορίας που μπορεί να ενδιαφέρει τα παιδιά (π.χ. πώς ήταν η ζωή των παιδιών στα σχολεία της Ξάνθης πριν 100 χρόνια). Συγκεντρώστε σχετικές πληροφορίες από τη Δημοτική Βιβλιοθήκη ή ρωτήστε παπούδες και γιαγιάδες. Επισκεφτείτε το Μουσείο Σχολικής Ζωής στο 4^ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης. Βρείτε φωτογραφίες από την ομάδα στο facebook «Παλιές φωτογραφίες της Ξάνθης», περιγράψτε τη σκηνή και δραματοποιήστε το πριν και το μετά. Ασχοληθείτε με τις βασικές χρονικές περιόδους της τοπικής ιστορίας της Ξάνθης και τοποθετήστε τις πάνω σε ένα σχοινί – γραμμή του χρόνου. Τοποθετήστε πάνω του ενδεικτικές φωτογραφίες από την έρευνά σας.</p>	<p>Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά ΤΠΕ</p>
5	<p>ΕΡΕΥΝΑ: Καλέστε κάποιον παππού ή γιαγιά για να μιλήσει για κτίρια παλιά, πώς ήταν π.χ. η πλατεία Μητροπόλεως παλιότερα, η κεντρική πλατεία, η γειτονιά σας, το σχολείο. Ετοιμάστε σχετικές ερωτήσεις, μαγνητοφωνήστε τη μαρτυρία και δημιουργήστε το δικό σας αρχείο τοπικής ιστορίας. Βρείτε και συγκρίνετε παλιές ασπρόμαυρες με νεότερες φωτογραφίες που απεικονίζουν τον ίδιο χώρο, τη γειτονιά του σχολείου σας. Βρείτε στο διαδίκτυο και διαβάστε πρωτοσέλιδα παλιών εφημερίδων. Φτιάξτε το δικό σας άρθρο για τη σημασία της τοπικής ιστορίας και το τι μάθατε μέσω της ενασχόλησής σας με αυτήν και στείλτε το σε μια τοπική εφημερίδα.</p>	<p>Γλώσσα Ιστορία Μαθηματικά Μελέτη Περιβάλλοντος ΤΠΕ</p>
6	<p>ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ: Διαβάστε αποσπάσματα από το βιβλίο του Κων/νου Θανόπουλου «Πορεία αντίθετα» με το χρονικό της ανακήρυξης της παλιάς Ξάνθης ως διατηρητέου οικισμού. Αναζητήστε τους νόμους που προστατεύουν την παλιά πόλη της Ξάνθης και συζητήστε τα κείμενά τους (www.et.gr, ΦΕΚ 661/Β/1976, ΦΕΚ 1037/Δ/1996). Τι επιτρέπεται και τι όχι στην παλιά Ξάνθη; Καταγράψτε τι θα μπορούσε να βελτιωθεί στην παλιά πόλη, ώστε να είναι καλύτερες οι συνθήκες διαβίωσης για τους κατοίκους και για τους επισκέπτες. Παίξτε ένα θεατρικό παιχνίδι με την καθημερινότητα ενός κατοίκου της παλιάς πόλης και τα προβλήματά της. Καλέστε εκπρόσωπο του Συλλόγου των κατοίκων της παλιάς πόλης και πάρτε του συνέντευξη.</p>	<p>Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γεωγραφία Ιστορία Γλώσσα ΤΠΕ</p>
7	<p>ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: Συζητήστε για τη σημασία που πιστεύουν τα παιδιά ότι έχουν τα μνημεία του παρελθόντος στη σύγχρονη κοινωνία. Γιατί κατεδαφίστηκαν πολλά κτίρια της παλιάς πόλης και χτίστηκαν καινούρια εκεί; Ποια είναι τα προβλήματα των κατοίκων που είναι ακόμα σε παλιά κτίρια; Τι προτείνουν τα παιδιά να γίνει με τα κτίρια της παλιάς πόλης; Προσπαθήστε να φανταστείτε και να αφηγηθείτε την ιστορία των κτιρίων αυτών, τι έζησαν, ποιους ανθρώπους γνώρισαν, τι θα γίνει αν γκρεμιστούν. Οργανώστε μια αντιπαράθεση απόψεων σχετικά με το μέλλον της παλιάς πόλης. Τα παιδιά χωρίζονται σε 2 ομάδες, οι οποίες βρίσκουν επιχειρήματα για την υποστήριξη της άποψής τους. Τα επιχειρήματα πρέπει να είναι λογικά και η συζήτηση να</p>	<p>Γλώσσα Θεατρική αγωγή Μελέτη Περιβάλλοντος Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή</p>

	ακολουθεί κάποιους κανόνες (σεβόμαστε τον ομιλητή, περιμένουμε τη σειρά μας, δε μαλώνουμε κτλ.). Η κάθε ομάδα φτιάχνει μια αφίσα για την υπεράσπιση των απόψεών της.	
8	ΠΑΛΙΕΣ ΠΟΛΕΙΣ: Αναζητήστε στοιχεία για άλλες παλιές πόλεις ή ιστορικά κέντρα πόλεων σε όλη την Ελλάδα, σημειώστε τη θέση τους σε ένα χάρτη. Βρείτε κείμενα και φωτογραφίες και καταγράψτε ομοιότητες και διαφορές. Ανακαλύψτε στοιχεία που κάνουν την παλιά Ξάνθη μοναδική και γράψτε 5 λόγους για τους οποίους θα προτείνατε σε έναν τουρίστα να την επισκεφτεί. Επικοινωνήστε με σχολεία σε άλλες ιστορικές πόλεις της Ελλάδας και μοιραστείτε εντυπώσεις και εμπειρίες. Δείτε στο διαδίκτυο τη δράση της Διεθνούς Επιστημονικής Επιτροπής Ιστορικών Πόλεων http://civvih.icomos.org/ . Βρείτε τις αρχές της Βαλέτας για την προστασία και διαχείριση των ιστορικών πόλεων, οικισμών και αστικών περιοχών.	Γλώσσα Ιστορία Μελέτη Περιβάλλοντος ΤΠΕ
9	ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ: Πειραματιστείτε με τα παιδιά με την αρχιτεκτονική μέσα από απλές δράσεις. Μετρήστε και σχεδιάστε την όψη ενός κτιρίου υπό κλίμακα (π.χ. 1 μέτρο στην πραγματικότητα γίνεται 1 εκατοστό στο σχέδιο), φτιάξτε τη μακέτα ενός ολόκληρου κτιρίου με απλά υλικά (χαρτόνι χοντρό, χαρτιά πολύχρωμα, ξυλάκια, πηλό κτλ.), φτιάξτε την κάτοψη ενός ορόφου (σαν να το βλέπατε από ψηλά) ονοματίζοντας τους χώρους ανάλογα με τη χρήση τους. Πειραματιστείτε με τη φυσική δόμηση, φτιάχνοντας μια μικρή κατασκευή (π.χ. ένα παγκάκι) με cob, μάζες πηλού αναμεμιγμένου με άμμο και άχυρο. Αναζητήστε σχετική πληροφόρηση στο διαδίκτυο ή από ομάδες/ανθρώπους που ασχολούνται με παρόμοια θέματα (αρχιτέκτονες, κεραμίστες κτλ., π.χ. www.cob.gr).	Μελέτη Περιβάλλοντος Ιστορία Μαθηματικά

Παρακαλώ να μη διστάσετε να επικοινωνήσετε με την ξεναγό, για τυχόν απορίες σχετικές με τα χάνια ή γενικότερα την εκπαιδευτική ξενάγηση (6976 478083, 25410 91973, nat.michailidou@yahoo.gr).

Ειδικά αν μετά την επίσκεψη προκύψει μια σχετική με την παλιά πόλη προσπάθεια από την τάξη σας (έκθεση ζωγραφικής, αντικειμένων, φωτογραφίας, κατασκευές κτλ.), θα ενδιαφερόμουν πολύ να τη δω προσωπικά!

Καλή και δημιουργική ενασχόληση!

7. Σχέση με μαθήματα Δημοτικού Σχολείου

Η εκπαιδευτική ξενάγηση στην «Παλιά Ξάνθη τότε και τώρα» μπορεί να συνδυαστεί επιτυχώς με διάφορες ενότητες και κεφάλαια διάφορων μαθημάτων από το **Πρόγραμμα Σπουδών** του Δημοτικού Σχολείου. Παρακάτω ακολουθεί μια ενδεικτική και επιγραμματική λίστα με τις ενότητες ανά μάθημα και τάξη που μπορούν να ενισχυθούν μέσω της εκπαιδευτικής ξενάγησης.

7.1. Γ΄ Τάξη

- Ιστορία: Γλωσσάριο «αρχαιολόγος», «ερείπια», «πολιτισμός», γενικότερη συζήτηση για το τι είναι ιστορία
- Γλώσσα: ενότητες (τεύχος Α΄) «Το σχολείο ταξιδεύει στο χρόνο», (τεύχος Β΄) «Μηχανές του μέλλοντος»
- Μαθηματικά: κεφ. 8 «Μέτρηση μηκών με εκατοστά και χιλιοστά», κεφ. 49 «Μέτρηση του χρόνου», κεφ. 50 «Μέτρηση της επιφάνειας»
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότ. 2 κεφ. 3 «Δημιουργήματα της φύσης και έργα του ανθρώπου», ενότ. 2 κεφ.5 «Ο χάρτης, μια εικόνα του τόπου μας», ενότ. 7 «Ο πολιτισμός μας»
- Εικαστικά Γ-΄Δ΄ Δημοτικού: κεφ. Β6 «Γεφύρια».
- Μουσική Γ-΄Δ΄ Δημοτικού: κεφ. 8 «Δυνατά σιγά», κεφ. 11 «Αργά γρήγορα», κεφ. 14 «Ένα παραμύθι γίνεται τραγούδι», κεφ. 22 «Γνωρίζοντας τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα»
- Φυσική Αγωγή Γ-΄Δ΄ Δημοτικού: ενότητες «Ψυχοκινητική Αγωγή», «Μουσικοκινητική Αγωγή»

7.2. Δ΄ Τάξη

- Ιστορία: 6η ενότητα «Η ιστορία του τόπου μου»
- Γλώσσα: ενότητα 6 «Ιστορίες παιδιών», ενότητα 16 «Ταξίδια στην Ελλάδα»
- Μαθηματικά: κεφ. 7 «Αξιολογώ και οργανώνω πληροφορίες», κεφ. 16 «Νομίσματα και δεκαδικοί αριθμοί», κεφ. 17 «Μετρώ και εκφράζω το μήκος», κεφ. 43 «Αντίστροφα προβλήματα. Αρχαιολογικοί χώροι της Ελλάδας», κεφ. 51 «Μετρώ το χρόνο. Γενεαλογικό δέντρο»
- Μελέτη Περιβάλλοντος: ενότητα 1 «Ελλάδα – Η χώρα μας», ενότητα 2 «Ο πολιτισμός των Ελλήνων και των άλλων λαών», ενότητα 4 «Επαγγέλματα και προϊόντα στον τόπο μας»
- Εικαστικά Γ-΄Δ΄ Δημοτικού: κεφ. Β6 «Γεφύρια»
- Μουσική Γ-΄Δ΄ Δημοτικού: κεφ. 8 «Δυνατά σιγά», κεφ. 11 «Αργά γρήγορα», κεφ. 14 «Ένα παραμύθι γίνεται τραγούδι», κεφ. 22 «Γνωρίζοντας τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα»
- Φυσική Αγωγή Γ-΄Δ΄ Δημοτικού: ενότητες «Ψυχοκινητική Αγωγή», «Μουσικοκινητική Αγωγή»

7.3. Ε΄ Τάξη

- Ιστορία: κεφ. Β «Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο», κεφ. Ε «Η καθημερινή ζωή των Βυζαντινών στην ύπαιθρο», κεφ. Στ «Οι Οθωμανοί Τούρκοι κατακτούν τα Βυζαντινά εδάφη»
- Γλώσσα: (τεύχος Α) ενότητα 1 «Ο φίλος μας το περιβάλλον», (τεύχος Β) ενότητα 10 «Μυστήρια – επιστημονική φαντασία» (Χαμένοι πολιτισμοί, Η μηχανή του χρόνου), (τεύχος Γ) ενότητα 13 «Κατασκευές»
- Μαθηματικά: ενότητα 8 «Αξιολόγηση πληροφοριών σε ένα πρόβλημα»
- Γεωγραφία: ενότ. Α «Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου», ενότ. Β κεφ. 25 «Αλλαγές στην επιφάνεια της γης», ενότ. Γ κεφ. 28 «Οι Έλληνες: ένας λαός με μεγάλη και συνεχή ιστορία», κεφ. 32 «Οι πόλεις της Ελλάδας», κεφ. 36 «Η αγροτική παραγωγή στην Ελλάδα», κεφ. 40 «Οι υπηρεσίες στην Ελλάδα», κεφ. 41 «Οι συγκοινωνίες στην Ελλάδα»
- Φυσικά: ενότητα «Υλικά σώματα»
- Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή: ενότ. Γ κεφ. 4 «Η δημοκρατία στην καθημερινή μας ζωή», ενότ. Δ κεφ. 3 «Ο ενεργός πολίτης αποφασίζει, συμμετέχει και δρα»
- Εικαστικά Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: ενότ. Α κεφ. 5 «Πηλός», ενότ. Γ κεφ. 4 «Μακέτα-Αρχιτέκτονας-Μακετίστας»
- Θεατρική αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: Ζώνη 2 «Σώμα και έκφραση», Ζώνη 4 «Η ομάδα», Ζώνη 5 «Ο χώρος», Ζώνη 9-11 «Δραματοποίηση»
- Μουσική: κεφ. 9 «Ας κρατήσουμε το ρυθμό», κεφ. 13 «Συνήχηση παρακαλώ!»

7.4. Στ΄ Τάξη

- Ιστορία: ενότ. Β κεφ. 5 «Η οικονομική ζωή», ενότ. Δ κεφ. 5 «Η Θράκη, η Μικρά Ασία και ο Πόντος, ακμαία ελληνικά κέντρα», ενότ. Ε κεφ. 4 «Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο»
- Γλώσσα: ενότητα 1 «Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα», ενότητα 2 «Κατοικία», ενότητα 7 «Η ζωή έξω από την πόλη», ενότητα 13 «Τρόποι ζωής και επαγγέλματα»
- Μαθηματικά: ενότητα 4 «Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων»
- Γεωγραφία: κεφ. 16 «Οι φυσικές καταστροφές και οι συνέπειες στη ζωή του ανθρώπου», κεφ. 17 «Οι ανθρώπινες δραστηριότητες ως παράγοντας μεταβολών στην επιφάνεια της Γης», κεφ. 31 «Αξιοθέατα, μνημεία και ιστορική συνέχεια των λαών της Ευρώπης»
- Μουσική: κεφ. 10 «Η ελληνική μουσική στους αιώνες...των αιώνων»
- Εικαστικά Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: ενότ. Α κεφ. 5 «Πηλός», ενότ. Γ κεφ. 4 «Μακέτα-Αρχιτέκτονας-Μακετίστας»
- Θεατρική αγωγή Ε΄-Στ΄ Δημοτικού: Ζώνη 2 «Σώμα και έκφραση», Ζώνη 4 «Η ομάδα», Ζώνη 5 «Ο χώρος», Ζώνη 9-11 «Δραματοποίηση»

8. Αξιολόγηση

Επειδή πάντα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και καλύτερης προσαρμογής της κάθε εκπαιδευτικής ξενάγησης στις ανάγκες και επιθυμίες των συμμετεχόντων, παρακαλώ να αφιερώσετε **10 λεπτά** μετά από τη χρήση του Φακέλου για τη συμπλήρωση ενός **ερωτηματολογίου διαδικτυακά**.

Εναλλακτικά επικοινωνήστε μαζί μου (6976 478073 ή nat.michailidou@yahoo.gr), για να σας στείλω το ερωτηματολόγιο σε έντυπη μορφή. Ούτως ή άλλως, η **συμβολή** σας είναι **πολύτιμη** εξαιτίας της διαφορετικής σας θεωρητικής κατάρτισης καθώς και της πρακτικής εμπειρίας σας με τα παιδιά σε καθημερινό επίπεδο.

Όσοι συμμετείχατε στην ξενάγηση στην «**Παλιά Ξάνθη τότε και τώρα**», παρακαλώ συμπληρώστε το ερωτηματολόγιο:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeHowOQMfdnod1YOWG1Eg-b1yH62ckX0IaJlwsfLBY-HK_JOQ/viewform

Στείλτε στην παραπάνω διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τα στοιχεία σας, αν επιθυμείτε να ενημερώνεστε για άλλες παρόμοιες δράσεις, εκδηλώσεις και εκπαιδευτικές ξεναγήσεις.

Όνοματεπώνυμο
Σχολείο
Τηλ. και email σχολείου
Τηλ. και email εκπαιδευτικού

9. Ενδεικτική Βιβλιογραφία

9.1. Ιστορία Ξάνθης

- Αϊβαλιώτης, Β. (2007). *Ξάνθη, γλυκυτάτη μητριά*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Αβραμίδου, Ε. και Αϊβαλιώτης, Β. (2003). *Οδοί και τοπωνύμια της Ξάνθης*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Εξάρχου, Θ. (1997). *Ματιές στο χτες της Ξάνθης μέσα από φωτογραφίες*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Εξάρχου, Θ. (2001). *Ξάνθη: Δέκα μονογραφίες*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Εξάρχου, Θ. (2005). *Ξάνθη 1861 - 1911. Στοιχεία ιστορίας*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Ιωαννίδης, Στ. (1990). *Ξάνθη 1870-1940. Εικόνες και μαρτυρίες από την ιστορία της*. Ξάνθη.
- Κυριακίδης, Στ. (1960). *Περί την ιστορία της Θράκης. Αι πόλεις Ξάνθη και Κομοτηνή*. Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου.
- Μάρκου, Αικ. (επιμ.) (2015). *Μνημεία και πολιτισμός των ελληνικών πόλεων κατά την οθωμανική περίοδο μέσα από τα κείμενα του Machiel Kiel*. Ηρόδοτος, 271-280.
- Μαυρίδης, Δ. (επιμ.) (2008). *Ξάνθη. Η πόλη με τα χίλια χρώματα*. Δήμος Ξάνθης.
- Μελκίδου, Χρ. (2004). *Περί την ίδρυση του οικισμού της Ξάνθης, Περί Θράκης*, 4,23-49.
- Παρασκευοπούλου, Α. και Κολοκυθά, Μ. (1986). *Παλιά Ξάνθη, Θρακικά Χρονικά*, 41, 157-165.
- Ξανθόπουλος, Π. και Χριστοδούλου, Κ. (επιμ.) (2011). *Μικρές ιστορίες της Ξάνθης. Ξάνθεια-Ξάνθη, μια ιστορία-ένα ταξίδι*. Φιλοπρόοδη Ένωση Ξάνθης.

9.2. Αρχιτεκτονική παλιάς Ξάνθης

- Αϊβαλιώτης, Β. και Αδαμαντίδου, Σ. (2007). *Σαμακώβ, το μονηστεφές Πέραν των Ξανθίων*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Κουνή, Ε., Αϊβαλιώτης, Β. και Αδαμαντίδου, Σ. (2006). *Ο Λευτέρης Κουνής και η κοσμηματογραφία στην Ξάνθη*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Γιαννόπουλου-Ρουκούνη, Μ. και Ρουκούνης, Γ. (1990). *Ο πολεοδομικός χαρακτήρας των θρακικών οικισμών, Θρακικά Χρονικά*, 44, 95-100.
- Εξάρχου, Θ. (1999). *Οι δωρεές των οικογ. Χατζησταύρου & Κουγιουμτζόγλου*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Θανόπουλος, Κ. (2005). *Πορεία αντίθετα, η σύγκρουση για την προστασία της παλιάς Ξάνθης*. ΠΑΚΕΘΡΑ.
- Θεοχαρίδου, Κ. και Κολώνας, Β. (1993). *Παλιά Ξάνθη, το παραδοσιακό κτιριακό απόθεμα και τα προβλήματα προστασίας και αποκατάστασής του*, Πρακτικά Συνεδρίου «Νέες πόλεις πάνω σε παλιές», Ρόδος 27-30 Σεπτεμβρίου, 171-190.

- Κίζης, Γ. (1990). *Θράκη. Ελληνική παραδοσιακή αρχιτεκτονική*. Μέλισσα.
- Μαυρίδης Δ. (2004). *Η Παλιά Πόλη της Ξάνθης φωτογραφημένη σε ταχυδρομικά δελτάρια*. ΠΑΚΕΘΡΑ-ΔΕΑΞ.
- Μαυρίδης Δ. (2005). *Μαστοριά και μεράκι στην Παλιά Ξάνθη*. ΠΑΚΕΘΡΑ-ΔΕΑΞ.
- Μαυρίδης Δ. (2007). *Αγγελοφύλακτος Ξάνθη*. Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου.
- Μαυρίδης Δ. (2009). *Σπίτια της Ξάνθης*. Ιερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου.
- Μελκίδου, Χ. (1989). Παρατηρήσεις πάνω στον πολεοδομικό χάρτη του παραδοσιακού οικισμού της Ξάνθης, *Θρακικά Χρονικά*, 43, 139-174.
- Μελκίδου, Χ. (1991). Κοινωνικές ανακατατάξεις και επιπτώσεις τους στην πολεοδομική εξέλιξη της Ξάνθης κατά την οθωμανική περίοδο, *Θρακικά Χρονικά*, 45, 13-28.

9.3. Τοπική ιστορία, παραδοσιακοί οικισμοί και Σχολείο

- Αργυροπούλου, Χρ. (1997). *Η διδακτική της ιστορίας. Θεωρητικές και πρακτικές προσεγγίσεις. Τοπική ιστορία*. Αθήνα.
- Ασδραχάς, Σ. (1995). Η τοπική ιστορία, *Ιστορικά απεικασματα*, Αθήνα, Θεμέλιο, 179-182.
- Βαϊνά, Μ. (1997). *Θεωρητικό πλαίσιο διδακτικής της τοπικής ιστορίας για τον εικοστό αιώνα*. Gutenberg, Αθήνα.
- Βλάχου, Μ., (2006). Η αξιοποίηση του τοπικού περιβάλλοντος και η οργανική του ένταξη στο μάθημα της Ιστορίας, στο Γ. Κόκκινος και Ε. Νάκου (επιμ.), *Προσεγγίζοντας την ιστορική εκπαίδευση στις αρχές του 21ου αιώνα*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 395-448.
- Βώρος, Φ. (1990). Τοπική Ιστορία, *Εκπαιδευτικά*, 20, 33-41.
- Βώρος Φ. (1991). Τοπική Ιστορία, *Διάλογος*, 9, 27-39.
- Γιαννόπουλος, Γ. (1992). Η τοπική ιστορία, στο *Τοπική Ιστορία και Αρχεία. Πρακτικά Δημέρου* (Σάμος, 26-27 Απριλίου 1991), Σάμος, 17-41.
- Γριτσόπουλος, Τ. (1979). Η συγγραφή της τοπικής ιστορίας, *Πελοποννησιακά*, 13, 115-119.
- Δερεδάκης, Ν. (2005). *Ένας περίπατος στην παλιά πόλη του Ρεθύμνου*. Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Ρεθύμνης.
- Διεύθυνση Μουσείων ΥΠΠΟΑ (2015). *ΔιαβάΖΟΥΜΕ την πόλη. Διαδρομές στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη* <http://www.followodysseus.gr/el-gr/διαβάζουμετηνπόλη.aspx>
- Διεύθυνση Μουσείων ΥΠΠΟΑ (2015). *Εννέα τόποι αφηγούνται*. <http://www.followodysseus.gr/el-gr/εννέαπόλεις.aspx>
- ΚΠΕ Ανατ. Ολύμπου (?). *Είμαστε αυτό που χτίζουμε, χτίζουμε αυτό που είμαστε* <http://dide.pie.sch.gr/krepie/portal/images/PDF/oikismos.pdf> 10/9/2015
- ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού και Βερτίσκου (?). *Θεσσαλονίκη – Βιώσιμη πόλη* <http://www.kpe-thess.gr/el/ekpaideytiko-yliko/>
- ΚΠΕ Κόνιτσας (2005). *Φύση και έργα ανθρώπων, Α' μέρος* http://www.kpekonitsas.gr/documents/Fysh%20kai%20Erga%20Anthropon%20PDF/Fysh_Erga_Anthropon%20A_Meros.pdf 10/9/2015

ΚΠΕ Κόνιτσας (2005). *Φύση και έργα ανθρώπων, Β' μέρος*
http://www.kpekonitsas.gr/documents/Fysh%20kai%20Erga%20Anthropon%20PDF/Fysh_Erga_Anthropon%20B_Meros.pdf 10/9/2015

Λεοντσίνης, Γ. (1996). *Διδακτική της Ιστορίας. Γενική – Τοπική ιστορία και περιβαλλοντική εκπαίδευση*. Αθήνα.

Λεοντσίνης, Γ. και Ρεπούση, Μ. (2001). *Η τοπική ιστορία ως πεδίο σπουδής στο πλαίσιο της σχολικής παιδείας*. Αθήνα, ΥΠΕΠΘ, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΟΕΔΒ.

Μιχαηλάρης, Π. (1994). Η πρόσληψη της τοπικής ιστοριογραφίας, *Επιστημονική Συνάντηση στη μνήμη του Κ. Θ. Δημαρά*, Κ.Ν.Ε. – Ε.Ι.Ε., Αθήνα, 211-221.

Ντούλας, Χ. (1988). Σχολικά βιβλία ιστορίας και τοπική ιστορία: η περίπτωση της Θεσσαλίας, *Σεμινάριο*, 9, 88-107.

Παππάς, Θ. (επιμ.) (2000). *Κέρκυρα. Εγχειρίδιο Τοπικής Ιστορίας*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο – Δήμος Κερκυραίων, Αθήνα.

Ρεπούση, Μ. (2000). Τοπικές ιστορίες στο σχολείο. Από το γενικό παρελθόν στο παρελθόν του τόπου, *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 112, 97-108.

Ρεπούση, Μ. (2000). Διδακτικές προσεγγίσεις της τοπικής ιστορίας. Ιστορικό ερώτημα και ανάπτυξη σχεδίων εργασίας, *Φιλολόγος*, 102, 590-606.

Σκουτέρη-Διδασκάλου, Ε. (1994). Η σημασία της τοπικής ιστορίας: ανθρωπολογική προσέγγιση, στο *Βελβεντό. Χθες, σήμερα, αύριο. Πρακτικά του Συνεδρίου*, Θεσσαλονίκη, 220-234.

Χαρίτος, Χ. (1988). Από την τοπική ιστορία στην αυτογνωσία, *Εκπαιδευτικά*, 12, 92-98.

Χαρίτος, Χ. (1999). *Η τοπική ιστορία στο σχολείο*. Βόλος.

Cob.gr (2013). Εγχειρίδιο για τη φυσική δόμηση και το cob
<http://sdes.espivblogs.net/files/2013/04/Εγχειρίδιο-για-τη-φυσική-δόμηση-και-το-cob.pdf>

Σημείωση: Τα περισσότερα από τα βιβλία και περιοδικά για την παλιά Ξάνθη υπάρχουν διαθέσιμα στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Ξάνθης και στη Βιβλιοθήκη του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

